

Position paper expertgesprek initiatiefwet Embryowet

Namens de Vereniging voor Klinische Embryologie (KLEM)

In elk Nederlands IVF-centrum draagt de klinisch embryoloog wettelijk gezien de eindverantwoording voor alle handelingen in het laboratorium om te komen tot een embryo. Dit houdt in de verschillende procedures verantwoord, veilig, effectief en met inachtneming van de wettelijke kaders te laten plaatsvinden met het doel levensvatbare embryo's te creëren die uiteindelijk tot een zwangerschap en tot de geboorte van een kind kunnen leiden. Vanuit dit oogpunt vloeit het onderstaande standpunt voort aangaande het verbod op het doen laten ontstaan van embryo's voor onderzoek.

De KLEM is van mening dat onderzoek met humane embryo's de ultieme test is op veiligheid en kwaliteit van toekomstige fertiliteitsbehandeling in Nederland. De huidige Embryowet met daarin het verbod om humane embryo's te genereren voor onderzoek staat daarmee een zorgvuldige introductie van (nieuwe) behandeltechnieken alsmede een verbetering in de geassisteerde voortplanting in de weg.

Waar het gaat om het toetsen van effectiviteit en veiligheid van bestaande en nieuwe technieken in de voortplantingsgeneeskunde zijn embryo's nodig in alle stadia van pre-implantatie ontwikkeling, van direct na de bevruchting tot en met het blastocyst stadium. Tijdens deze eerste dagen van de embryo-ontwikkeling vinden belangrijke biologische processen plaats. Eerst de bevruchting zelf en de vorming van de voorkernen, dan de genoom activatie en epigenetische herprogrammering van het DNA. Voor onderzoek zijn thans alleen humane rest-embryo's en gedoneerde embryo's na cryopreservatie beschikbaar. Deze modellen zijn echter beperkt geschikt, omdat de embryologische ontwikkeling verstoord is of voorbij het te onderzoeken stadium. Bij dierlijke embryo's wijkt de embryo-ontwikkeling op belangrijke punten af. Ook de recent ontwikkelde embryo-achtige structuren uit stamcellen (blastoids) voldoen niet, omdat deze de essentiële biologische processen niet doorlopen. Er zijn dus op dit moment geen alternatieven voor onderzoek.

Dit onderzoek is cruciaal om beter te begrijpen wat de impact is van de kweekomstandigheden op het embryo en hoe deze verbeterd kunnen worden. Maar ook voor de veiligheid en effectiviteit van nieuwe IVF- technieken (zgn. *add-ons*), waar Nederlandse patiënten op dit moment steeds vaker voor naar het buitenland gaan. In de toekomst zal onderzoek nodig zijn voor het beoordelen van de mogelijkheid om embryo's tot stand te brengen met eicellen of zaadcellen gemaakt uit stamcellen. Dit is ook wenselijk voor reproductieve kiembaanmodificatie, een techniek die het mogelijk kan maken voor toekomstige ouders om te kiezen voor een kind zonder erfelijke aandoening.

In alle evaluaties van de Embryowet wordt al aanbevolen het door de wetgever als tijdelijk bedoelde verbod op het doen ontstaan van embryo's voor onderzoek op te heffen. Het belang voor de toekomstige IVF-patiënten en de kinderen geboren uit deze technieken neemt alleen maar toe. Het Nederlandse onderzoeksveld heeft vooralsnog veel kennis op dit gebied en zou een voortrekkersrol kunnen hebben. Echter, handhaving van dit verbod zal betekenen dat het veld achterstand op loopt en autonomie met betrekking tot welke onderzoeksvragen beantwoord moeten worden verliest. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van de toekomstige fertiliteitszorg in Nederland.